

KÜTAHYA’NIN SAF YÜREKLİ NAİF RESSAMI HÜSEYİN YÜCE’NİN MANZARA RESİMLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Pınar YAZKAÇ¹

Öz

Bu araştırmada amaç; Anadolu’nun uzak bir yöresinde, 1928 yılında Kütahya’nın Güveççi köyünde dünyaya gelen, dünyaca ünlü çoban ressam Hüseyin Yüce’nin (d.1928, Kütahya – ö. Şubat 2015) hayatı ve sanat anlayışı üzerinde bir inceleme yapmaktır. Türkiye’de 1955’ten sonra başlayan ve tam olarak bir akım niteliği taşımayan Naif resim anlayışı, 1960’tan sonra Hüseyin Yüce’nin yaptığı resimlerin rastlantı sonucu keşfedilmesiyle ortaya çıkmıştır ve sanatçı bu yönüyle “İlk Naif Türk Sanatçı” olma özelliği kazanmıştır. Resimlerinde tabiatı konu olarak ele alan Yüce özellikle ağaçları ve bitkileri büyümlü, masalsi mistik bir havada özgür ve özgün renk seçimleriyle pastoral bir dil ile resimlemiştir. Hüseyin Yüce, herhangi bir akademik öğrenim görmeden, içgüdülerinin yönlendirici etkisiyle resim yapan ve bu nedenle Naif olarak adlandırılan ressamlar gurubunun, Türkiye’deki önemli temsilcileri arasında yer alır. Araştırmada konu ile ilgili daha önce yapılan çalışmalar ve yayınlar incelenerek literatür tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmanın sonucunda; Naif ressam Yüce olarak, akademik bir eğitim almadan ve hiçbir etki altında kalmadan çok sayıda özgün binlerce resim üretmek yurt içinde yaklaşık 30 kişisel sergi açmıştır. Yurt dışında ise Fransa, İngiltere, Çekoslovakya, Romanya, Macaristan, Finlandiya, Hindistan gibi ülkelerde sergiler açmıştır. Sanatçı yalnızca ülkemizde değil yurtdışında da resimleriyle değerli koleksiyonerde eserleri bulunmaktadır. Bu çalışmanın sonucunda; Hüseyin Yüce’nin, Türk naif resim sanatında önemli bir yeri olduğu, yaptığı eserlerle yerel ve evrensel bir değer kazandığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Naif Resim, Saf Yürek, Hüseyin Yüce, Naif Ressam, Kütahya, Manzara Resmi

AN EVALUATION ON LANDSCAPE PAINTINGS OF HÜSEYİN YÜCE, PUREHEARTED NAIVE ARTIST OF KÜTAHYA

Abstract

The aim in this research is to make an analysis on the life and sense of art of world-renowned shepherd artist Hüseyin Yüce, born in a remote region of Anatolia, in Güveççi village of Kütahya in 1928. The concept of naive painting starting in Turkey after 1955 and hadn’t still been a movement emerged by the accidental discovery of Hüseyin Yüce’s paintings he made after 1960, and the artist has become the first naive Turkish artist in this respect. In his paintings, Yüce taking the nature as the subject depicted trees and plants in a magical and fairy-tale mystical atmosphere with free and unique color-selection in a pastoral language. Hüseyin Yüce is among the important representatives of a group of artists who painted under the influence of their instincts without having any academic education, and therefore called as pureheart or naive. In this study, previous studies and publications related to the subject were examined and the method of literature scanning was used. As a result of this study, we see this: without any academic training or any influence, naive artist Yüce produced numerous original paintings, and opened 30 solo exhibitions in Turkey. He also had exhibitions abroad such as in France, England, Czechoslovakia, Romania, Hungary, Finland, India. The artist has paintings and works in the hands of valuable collectors not only in our country but also abroad. As the result of this study, it can be said that Hüseyin Yüce has an important place in Turkish naive painting and has gained local and international value with his Works.

Keywords: Naive Painting, Pure Heart, Huseyin Yüce, Naive Painter, Kütahya, Landscape Picture

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü,
ORCID 0000-0003-2636-3443, pınar.yazkac@dpu.edu.tr.

Başvuru Tarihi (Received): 28.08.2019 **Kabul Tarihi** (Accepted): 17.01.2020

Giriş

1. Türk Resminde Naif Resim Anlayışı

Naif resim; Turani (1995) (Fr. naif, naive; İng. naive painting); Eğitim görmemiş, amatör sanatçı ve eserlerine denir şeklinde tanımlamıştır. Bir başka tanımda ise; herhangi bir mesleki eğitim görmemiş ressamlarca üretilen ve çocuksu bir betimleme anlayışını yansıtan resim sanat ürünleridir. Naif resim perspektif kurallarını yadsıyışı ve çocuksu anlatımı dışında genel üslup özellikleri göstermez. Naif ressamlarca geliştirilen teknik ve üsluplar, daima kişisel niteliktedir. Bu resimlerde çoğu kez büyük bir ayrıntı zenginliği gözlemlenir. Dış gerçekliğin akademikleşmiş yanılısına tekniğiyle değil de, adeta 'masum bir gözle' algılayıp betimlemeleri açısından sanatsal değerler taşırlar. 19.y.y'ın ikinci yarısında beliren Naif resmin en tanınmış ustaları H.Rousseau ve G.Moses'dir (Sözen ve Tanyeli, 2014: 219-220).

Avrupa'da 19.Yüzyılda başlayan ve 20.Yüzyılda yayılan, özellikle Fransız sanatında belirginleşen naif sanat, yurdumuzda 1950'li yıllarda kendini göstermeye başlamıştır. Naif sanatın ortaya çıkması ve bir tür olarak sanat piyasasının da kendine yer bulması bu yönde bir ivme kazanmıştır. Özellikle Fransa'da etkisini gösteren, Picasso, Gauguin gibi sanatçıların primitif halk sanatlarını keşfederek yeni arayışlara girmeleri ve bunun sonucunda arı ve saf duygularla yapılan sanatı arayış çabaları bunun en belirgin örnekleridir. Bununla birlikte dünyada bilenen en önemli temsilcisi Henri Rousseau'dur. Alp'e göre; naif resmin Avrupa'da en büyük temsilcileri gümrük memuru Henri Rousseau'nun yanı sıra, Louis Vivin, Andre Bouchant, Seraphine Louis, Camille Bombois sayılmaktadır. Türkiye'de ise Turgut Zaim, Cihat Burak, İbrahim Balaban, Fahir Aksoy, Oya Katoğlu, İhsan Cemal Karaburçak, Fatma Eye, Galip Onat, M. Ali Resimcioğlu ve Hüseyin Yüce en önemli naif ressamlar olarak nitelenmektedir (Alp, 2010).

Naif resmin özelliklerini Giray (2009) şu ifadelerle betimlemektedir; "Naif duyarlılık gerçekten kendiliğinden gelişen bir estetik duyarlılık ve sanat becerisi gerektirir. Acemi ve özellikle estetik duyarlılıktan yoksun resimler naif resim duyarlılığından çok uzaktırlar. Naif resim, kesinlikle, beceriksiz çizimler, dengesiz kompozisyonlar değildir. Yeteneği temel alan ancak çevreye ve doğaya ilişkin değerleri renk, biçim, perspektif ve tasarım olarak çocukça tuvale aktarmak anlamıyla kesişir. Naif sanatçılar öncelikle yaşamı, sevgi ve coşkulu bir yaşamsallıkla yansıtır. Özellikle çok öznel renk duyarlılığı taşırlar. Bu duyarlığa doğaçlama olarak gelişen görsel tasarım katılır. Perspektif kurallarını hiçe sayan, resmin tasarımını anlatımı oluşturan öğeleri kademe kademe tuvale yerleştirerek çözümleyen bir sisteme dönüştüren resimlerdir" (s.730).

Naif resmin tam olarak ne anlama geldiğinin altını çizmek gerekirse; Giray'ın 'Türk Resminde Naif Duyarlılık' adlı makalesinde naif resmi şöyle tanımlamaktadır; 'Resim yapma tutkusuyla birleşen çocuksu duyarlılığın tanımına uyarlıdır naif resim. Burada belirlenen çocuksu duyarlılık saf yürek kavramıyla da örtüşür. Doğayı, yaşamı ve çevreyi benzerlik, aynılık tasalarının dışında algılamakla başlar bu görüş. Çağdaş düşün akımlarının atılımlarından da uzaktır. Yaratılan imge dünyası içten ve düşselliğe açıktır. Yaşama çocuk kadar temiz ve arınmış bir duyarlılıkla bakmak ve resimlemek anlamını taşır' (Giray, 2009: 730).

2. Yöntem

Araştırmada literatür tarama yöntemi ve yarı yapılandırmacı görüşme tekniği kullanılmıştır. Hüseyin Yüce ve Naif Resim hakkında yayınlanmış çeşitli kaynakların detaylı bir şekilde taranmasıyla elde edilen veriler ve bulgular ışığında konunun değerlendirilmesine çalışılmıştır. Günümüze kadar gelmiş makale, tez, kitap, röportaj ve belgesellerin incelenmesiyle elde edilen bulgulardan yararlanmaya çalışılmıştır (Karasar, 2011). Kütahya da yaşayan ve Hüseyin Yüce'yi ve sanatını tanıyan sanatçılara ve kaynak kişilere de ulaşılarak nitel araştırma yöntemlerinden yarı

yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır (Yıldırım, Şimşek, 2008). Sanatçının orijinal resimleri incelenerek plastik anlamda resimleri hakkında somut veriler elde edilmeye çalışılmıştır.

3. Hüseyin Yüce'nin Hayatı

Kütahyalı ressam Hüseyin Yüce 1928 yılında Kütahya merkeze bağlı Göveççi köyünde doğmuştur. Okuma yazmayı devletin açtığı gece kurslarında öğrenmiştir. İlk derslerini, aynı zamanda hattat olan köy imamından almasıyla resme ve çizime olan 'ilk aşinalık, resme ilgisinin temelini' oluşturmuştur. Ressam Necati Astarıcıoğlu'nun Çamlıca'daki köylerine resim yapmak için gelişiyle ressamın hayatı değişir. Büyük bir ilgi ve merakla onu seyretmeye başlar ve kendi yaptığı kazkanadından eşek tüyünden, yapılan fırçalar ve hırdavatçıdan aldığı yağlı boyalar ile resim yapmaya başlamıştır. Resim öğretmeni Necati Astarıcıoğlu'nun özendirici etkisiyle, resim yapmaya başlamıştır.

Fotoğraf 1: Hüseyin Yüce

Kaynak: (<https://www.dunyabulteni.net/> erişim tarihi: 16.02.2015).

Kütahya Devlet Güzel Sanatlar Galerisi müdürü Ressam Cavit Atmaca onun yeteneğini keşfeder. Cavit Atmaca İzmir Resim Heykel Müzesi'ne tayin olunca yerine 1971 yılında gelen yeni galeri müdürü Ressam M. Sabri Tezcan Hüseyin Yüce'yi bez tuvalle ve tüpte satılan yağlı boyalarla destek olacak ve naif alanda eserler üretmesinde cesaretlendirecek saf yürekle resme bağlanmasını ve sembol haline gelmesini sağlar (Yıldız, 2019). İlkokul çağında ilk çizdiği resimler İsmet Paşa portresi ve bir manzara olmuştur. Kendini resimle ifade yolunu bulan Yüce çevresinden gördüğü olumlu destek ve görüşler ışığında çalışmalarına şevkle devam eder. Doğa konularını tamamen kendi hayal dünyasındaki saf renklerle özgür bir biçimde ele aldığı resimleri, onu katıksız bir naif ressam olma yönünde ilerlemesini sağlayacaktır.

Yüce hayatını çiftçilikle ve hayvancılıkla sürdürmektedir. Zaman içinde resme duyduğu bu tutku ve gördüğü ilgi ve talep üzerine çiftçiliği bırakarak zamanının çoğunu Çamlıca'da-Güveççi köyünde mütevazı evinde resim yapmaya ayırmıştır. İçindeki doğa sevgisini, renk tutkusunu ve yaşama sevincini sıcak renklerle ve titiz bir resim işçiliği ile biçimlendiren Hüseyin Yüce, özellikle ince dallı kıvrak ağaçları ve pembe mor gökyüzü ile alışlagelen kalıpları kırarak, kuralsız bir şekilde köy ve orman manzaralarını lirik bir tatta işlemiştir.(Kahramankaptan,2001)

İlk kişisel sergisini köy öğretmeni Ali Bey'in teşviki ile 1965 yılında Kütahya Güzel Sanatlar Galerisi'nde, ikinci kişisel sergisini de 1968'de Ankara Güzel Sanatlar Galerisi'nde açan Naif Ressam Hüseyin Yüce yurt içinde 30'a yakın kişisel ve pek çok karma sergiye katılmıştır. Başkent Ankara'da 24 Ocak 1994'de Doku Sanat Galerisi'nde, Armoni Sanat Galerisi'nde 4 Şubat 1996'da 1989 Benadam Sanat Galerisinde gene aynı yıllar içerisinde özellikle Ankara 'da Galeri Artizan Sanat Galerisi gibi saygın galerilerde sergilerini açtı. Bu özel galerilerde açılan kişisel sergiler sayesinde 1970'li yıllardan sonra ünlü sanat koleksiyonerleri tarafından aranan isim olma

yolunda ilerlemiştir. Naif ressam Hüseyin Yüce'nin Ankara Devlet Resim Heykel Müzesi Koleksiyonunda eserleri yer almaktadır.

Çeşitli devlet sergilerine katılan Hüseyin Yüce Devlet Resim Heykel Yarışması'nda iki kez başarı ödülü, katıldığı bir DYO resim yarışmasından mansiyon ödülü alır.1997 yılında ise İstanbul TÜYAP tarafından dağıtılan 10 başarı ödülünden birisi Hüseyin Yüce'ye verilir. Naif ressam Hüseyin Yüce yurtdışında Fransa, Macaristan Çekoslovakya, Hindistan, Monako, Romanya, Mısır, Finlandiya ve İngiltere'de sergiler gerçekleştirerek özel koleksiyonlara girerek adını yurtdışında da başarılı bir şekilde duyurmuştur. Bu sergilerin bir kısmı sadece ressamların eserlerinden oluşmaktadır ki Hüseyin Yüce 'de bu sergiler de yer almış, Türkiye'yi naif resim alanında başarılı bir şekilde temsil etmiştir.(Gürdal,2013) Naif Ressam Hüseyin Yüce'nin, son çalışması Hacettepe Üniversitesi için yaptığı Hüseyin Yüce ağaçları ve renkleri ile bezeli büyük ebatlardaki tablosudur.

Türkiye'nin dünyaca ünlü naif ressamı Hüseyin Yüce, 84 yaşında memleketi Kütahya'da 7 Şubat 2015 tarihinde hayata gözlerini kapamıştır. Cenazesi doğduğu ve yaşadığı Güveççi köyünde aile mezarlığına defnedilmiştir.

3.1. Hüseyin Yüce'nin Resimleri, Sanat Anlayışı

Doğduğu Kütahya'dan hiç ayrılmayı düşünmeyen ressam Hüseyin Yüce, "Köyümden bir gün bile ayrı kalmayı düşünmedim. Köy hayatımı muhafaza etmek istedim, bahçemden evimden ayrı kalamam. Şehirde de evim var ama benim adresim, benim sanatımın kaynağı burası. Buradaki ağaçların kıvrımları bu renkler başka yerde yok ." diyerek ilham kaynağının köyünün güzel doğası ve yakın çevresi olduğunu bize hatırlatıyor. Çalışmalarında genellikle kendine has, kendi içinden geldiği gibi doğayı resmeder. Doğadan etkilenerek kendi tarzını oluşturmuş bir ressamdır (Kahramankaptan, 2001: 245).

Resim 1: *Hüseyin Yüce, Köyümden, 40x55cm, T.ü.y.b, 1996*

Kaynak: (Nafi Güral Koleksiyonları Müzesi, Özel Hüseyin Yüce Koleksiyonu, Kütahya).

Sanat eleştirmenleri tarafından kimi zaman naif ressam, kimi zamanda yaşadığı köyünü, doğasını resimlediği için "halk ressamı" olarak kabul görmüştür. Bu tartışmalar ve görüş ayrılıkları, ressamın bazı kaynaklarda naif resmin öncü ismi olarak adı geçerken, bazı kaynaklarda primitif olarak nitelendirilmiştir. Örneğin, Kaya Özsegin, Eşref Üren ve Turan Erol gibi ressamlar onun tam bir naif kategorisine giren resimler yaptığını düşünürken Nüzhet İslimyeli, Duran Karaca ve Fahir Aksoy, bunun aksine bir görüşü savunmuştur (Kolukısa, 1973: 9-10, aktaran, Kayalıoğlu, 2017: 627).

Hüseyin Yüce'nin ilk Türk naif ressam olma özelliğini taşıdığını ressam Turan Erol şu ifadelerle anlatmıştır; "Bana göre Hüseyin Yüce "naif" bir ressam. Resimlerinin önde gelen özelliği 'naivite'dir. Çocuksu, arı gönüllü bir anlatım yoludur 'naivite'" şeklinde ifade etmiştir.

Çağdaş olan ressam Eşref Üren ise batılı naif ressamlardan Gümrükçü Henri Roussau'nun resimlerindeki benzerliği yakalayarak ; "Hüseyin Yüce resme başlayışı ve eserlerini üretme yöntemi açısından bakıldığında Türk naiflerinin en başında gelenlerinden biridir. Ağaçları, adeta illüstrasyona uğramıştır, ülkemizdeki hiçbir naifimizde rastlanılmayan bir biçim ve form anlayışındadır. Avrupa'daki Henri Roussau'nun resimlerini hiç görmediği halde sanki görmüş ve adeta taklit etmiş duygusu uyandırır. Andre Bouchand, Sarafine ve diğer naif ressamların eserlerini gördüğümde onlarla olan akrabalığına bir kat daha inanıyorum." şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir (aktaran Gürdal, 2013).

3.2. Hüseyin Yüce'nin Resimlerinde Konu ve Teknik

Temel konusu olan doğadan hiç vazgeçmeyen Yüce'nin resimlerini konu ve teknik bağlamda değerlendiren Ayla Ersoy; doğaya uygun resimler yapmak isteyen Hüseyin Yüce (1928) yaşamını sürdürdüğü Kütahya'nın Güveççi köyünün ağaçlarını, bahçelerini, sokaklarını, evlerini olağanüstü bir uyum içinde resimlemekte, mevsimlerin değişimlerini bir toprak insanının ilgisi ve duyarlığı ile tuvallerine yansıtmaktadır. İnce ince büyük bir sabırla bir ritm içinde ağaçları, tepeleri, sarmaşıkları, kuşları işlemektedir' şeklinde ifade etmiştir. (Ersoy, 98: 165).

Resim 2: *Hüseyin Yüce, Ağaçlar, 35x55cm, T.ü.y.b, 1996*

Kaynak: (Nafi Güral Koleksiyonları Müzesi, Özel Hüseyin Yüce Koleksiyonu, Kütahya).

Resimlerindeki doğa betimlemelerinde detaycı ve ince bir işçilik görülen Yüce'nin resimleri için Kaya Özsezgin: "Hüseyin Yüce'nin resimleri naif esprinin tüm özelliklerini taşır. Saf renklerle oluşturduğu resimlerinde sakin bir doğa, mistik çağrışımlar yapan ağaç ve evlerden oluşur genellikle, gökyüzünden toprağa varıncaya kadar her şey, garip bir sessizlik içine gömülmüş gibidir. Kılı kırk yaran bir gözlemcilikle resme başlar. Hüseyin Yüce'nin bu resimlerinde hüznle karışık ince ve şefkatli bir duyarlığın izleri vardır" (Özsezgin, 1973, aktaran Gürdal, 2013).

Naif resimlerde konu ressamın gördüğü gerçeklik değil hayal ettiği tasarladığı değiştirdiği çocuksu saf hayal dünyasındaki konulardır. Naif ressamalarda konu seçimi genellikle doğadır. Aynı temaları sık sık küçük nüanslarla tekrar ettikleri görülür. Konu işlenişi gerçek dışı ve düşsel özellikler gösterir. Naif resimdeki benzetme olgusu doğayı körü körüne taklit anlamına gelmez. Çünkü sanatçı doğayı araştırmaktan ve gözlemekten çok, zihin ve duygu dünyasındaki doğayı arar. Bu anlamda, naif ressam gördüğünü değil hayal ettiğini yapar. Sembolik kurgu konu seçiminde ön plandadır. Bu yönüyle, resimler imgesel ve semboliktir. (Alp, 2009: 22).

Sanatında tamamen içgüdüleriyle hareket eden Yüce, titiz bir resim işçiliği, doğa sevgisi ve yöre yaşamına tutkusuyla biçimlenen resimlerinde ince bir işçilikle, ince kıvrımlı dallı ağaçları, masalsı bir sessizliğe bürünmüş köy evlerini sık sık işlemektedir. Doğal yaşamı ele alan ressam yaşamış olduğu köyü bolca gözlemlemiş ve eserlerinde naif sanatı ince ince işleyerek, rengârenk âdeta bir masal dünyası yaratmıştır.

Resim 3: *Hüseyin Yüce, Köyümden, 40x60 cm, T.ü.y.b, 1997*

Kaynak: (Nafi Güral Koleksiyonları Müzesi, Özel Hüseyin Yüce Koleksiyonu, Kütahya).

Yüce'nin manzara resimlerinde tabiatın en renkli ve hareketli olduğu mevsimlerden ilkbahar ve sonbahar mevsimini sıklıkla ele aldığı görülür. Bunun sebebi olarak da; renklerin bu mevsimlerde en canlı, parlak ve çeşitli olması söylenebilir. Resimlerindeki her unsura ayrı bir önem verir. Resimlerindeki dallara vuran ışık gölge oyunları ayrı bir derinlik ve perspektif sağlamaktadır. Manzara resimlerindeki doğa unsurlarını; toprak, ağaç, yaprak gibi nesnelere kendine has renklerinin yanında belirli bir zamanın ve yörenin karakteristik ışığının meydana getirdiği "renk", bu manzaraları bütünleştiren bir etkene dönüşmektedir (Erzen, 1983, aktaran Kayalıoğlu, 2017)

Hüseyin Yüce resimlerinde boyayı genellikle ince ve şeffaf bir şekilde kullanır. Yumuşak ince uçlu fırça ile şekillendirdiği ağaç dallarını oldukça titiz ve ince bir işçilikle yansıtmıştır. Renkleri temiz ve kirlenmemiştir. Tuval üzerine yağlıboya tekniği ile muhtelif ince fırçalarla detaycı titiz bir işçilikle resimlerini üretir. Resimlerini çoğu zaman açık havada gerçekleştirir. Zaman zaman fotoğraftan da yararlanan Yüce köydeki evinde oldukça mütevazı bir ev ortamında kendisine yarattığı atölyesinde çalışır.

3.3. Hüseyin Yüce'nin Resimleri Renk ve Kompozisyon

Naif resimde renk en önemli belirleyicidir. Renkler coşkulu, büyümlü ve yumuşak ton geçişleri ile oluşturulmuştur. Çizgi çoğu kez rengin içinde erir. Bu nedenle verilmek istenen gerçek dışılık çoğu kez renk ve onların uçuculuğu aracılığı ile verilir. Renkler gerçekliğe vurgu yapmaz ve çoğunlukla renk perspektifi yoktur. Renkler yüzeysel ve hayalidir. Bu yönüyle renkler sembolik bir kurgu içerir.

Hüseyin Yüce'nin resimlerinde renkler de armoni ve ahenk söz konusudur. Renkleri doğadan aldığı gibi kendi paletindeki parlak ve saf renkleri de kullanmıştır. Renkler gerçekçi değil kurgusal ve imgeseldir. Renk perspektifi çok zayıftır ya da yoktur. Dışavurumcu ve Fovizm akımının kroması yüksek saf ve vahşi renkleri gibi vurguludur. Ancak renkteki bu seçimler izleyiciyi rahatsız etmeyen kendi içinde sıcak soğuk dengesini sağlamış renklerdir. Naif resimdeki kompozisyon kurgusu ise genellikle şematiktir. Ezbere dayalı bir şema gözlenir. Ortada ya da

yanda bir merkez dikkat çekicidir. Resmi oluşturan birimler, birbirlerini örtmeyecek şekilde sıralanırlar. Düzen, simetri ve tekrar kurguda egemendir.

Resim 4: *Çamlıca'dan, 1998, T.Ü.Y.B, 50 X 70 cm*

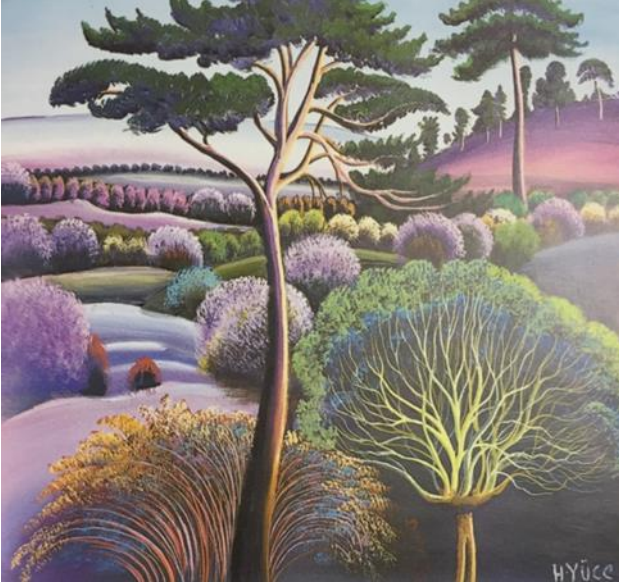
Kaynak: (Nafi Güral Koleksiyonları Müzesi, Özel Hüseyin Yüce Koleksiyonu, Kütahya).

Naif resimde mekân ise gerçekliğin ötesinde abartı, deformasyon ve hayal üzerine kurgulanmıştır. Sanatçı doğayı olduğu gibi çizme kaygısından uzak, hissettiği ve imgelediği gibi çizme eğilimindedir. Bu nedenle mekân kurgusu hayali ve imgeseldir. Naif resimde mekân, konu kurgusu ile iç içedir. Mekân genellikle dış mekâna, yani doğaya dönüktür. Ancak bu doğa herhangi bir gerçeküstü doğanın anlamlandırmasını öngörür. Mekânda belirleyici bazı unsurlar yer almakla birlikte (dağ, köy, evler, orman vb.) bu unsurların nerede oldukları ya da gerçeklikleri (hangi köy, hangi ev, hangi şehir) belli değildir. Mekândaki gerçek dışılık o kadar belirgindir ki Yüce'nin ağaçları, Rousseau'nun ormanları, Seraphine'nin çiçekleri bizi Kaf dağının arkasındaki bilinmeyen başka bir zaman ve mekân boyutuna taşır. Bu anlamda naif resimde zaman ve mekân belirsizliği birbirini destekler (Alp, 2009: 18-20).

Hüseyin Yüce, mütevazı köy hayatını, doğasını, köy evlerini, ağaçları, yeşil doğayı ele alışıyla ve bu ele alışındaki farklılıklar köylü temasına yeni bir bakış getirmiştir. Köylü temasının yöresel, toplumsal gerçekçi ve lirik yaklaşımla resimleyerek, manzara resminin naif bir duyarlılıkla ele alınıp bu konuya yeni bir bakış açısı getirmesi bakımından çok önemlidir. Hüseyin Yüce manzara resimleriyle naif resimde bir simge olmuştur. Bunda en önemli unsurun, yaşama sevinci ve doğa sevgisini harmanlayarak; hayal gücünü samimi anlatımıyla birleştirerek farklı ifade tarzının en önemli etmen olduğu söylenebilir (Hanay, 2009: 140-141).

Kompozisyondaki doğa görünümü tam olarak gerçeklikten kopmamıştır. Fakat doğayı var olan şekliyle değil naif bir pencereden bakarak ele aldığı, resimlerinde mistik bir atmosfer, masalsi nitelikler görülür. Yeşilin, pembe ve morun uyumuyla, dinginlik ve huzur veren bir atmosfer sağlanmıştır. İnsan öğesinin yer almadığı arka plana doğru uzanan pembe mor vadiler bir derinlik yaratmaktadır izleyiciye. Artık görünen sıradan bir peyzaj olmaktan çıkmış, fantastik bir kurguya yerini bırakmıştır.

Resim 5: *Doğadan, 1998, T.Ü.Y.B, 45.5X55 cm*

Kaynak: (Kahramankaptan, 2001: 249)

Ressam Bayram Yıldız'a göre, 'Hüseyin Yüce'nin resimlerindeki renklerin zıtlıklarına rağmen kaynaşarak bir bütünlük oluşturması, sağlam bir kompozisyonu olduğunu gösteriyor. Son derece naif, şiirsel, coşkulu ve Anadolu insanının samimiyetiyle yapılan kurgular olarak şekillenmiştir.

Resimlerinde bazen incecik kıvrımlarıyla işlenmiş eflatun bir çınarı, pembe bir ufku önünde sarının yeşilin cümbüşünü, kimi zamanda sonbaharın kızılımsı sıcak, yanmış kırmızı bir elma ağacını, sarı ve yeşilin bin bir renginin keyfini yaşadık tuvallerinde (Yıldız, 2019) Yüce'nin hayalindeki saf renklerle tabiat masalsı büyü ve mistik bir titreşim yaymaktadır. Resimlerinde huzur, sessizlik bozulmamışlık duygusu hâkimdir. Zengin renklerin yer aldığı paleti ile adeta büyülemektedir. Bu tespitler ışığında 1970'li yıllarda Anadolu'nun ressamı Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun onun resimlerine hayran olup neden Kütahya'ya kadar geldiğini anlamak mümkün olmaktadır.

Sanat yazarı, Kahramankaptan'ın aktarımına göre ressamlarımızdan Şeref Bigalı ve Kayıhan Keskinok'un Hüseyin Yüce ile ilgili tespitleri dikkate değerdir; 'Sadece yurtiçinde değil, dünya çapında, hayatı, kişiliği ve sanat anlayışıyla bozulmamış özgün ve özgür bir naif ressamımızdır' (Kahramankaptan, 2001: 245).

Resim 6: *Hüseyin Yüce, Manzara, 1998, T.Ü.Y.B, 50 X 70 cm*

Kaynak: (Nafi Güral Koleksiyonları Müzesi, Özel Hüseyin Yüce Koleksiyonu, Kütahya).

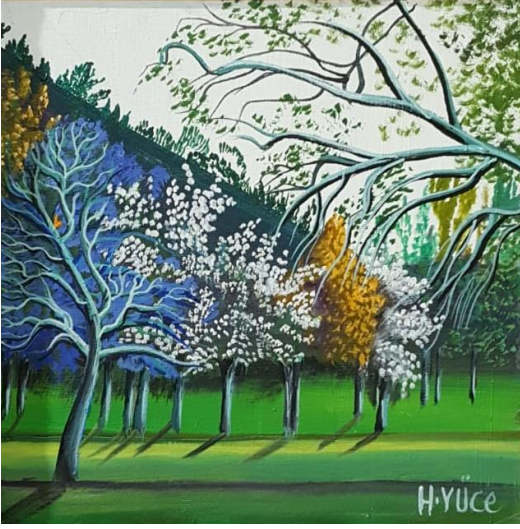
4. Sonuç

Hüseyin Yüce'nin, Türk naif resim sanatında önemli bir yeri olduğu, yaptığı eserlerle yerel ve evrensel bir değer kazandığı ve içindeki doğa sevgisinin ona çevreci bir özellik kazandırdığı anlaşılmıştır. O Türkiye'deki naif ressamlar arasında özel bir tarz oluşturarak, çizgilerin biçimi kavramadığını, tam tersine biçimin içinde ve çevresinde dolaştığını, çizginin hayal dünyasına hizmet edecek şekilde çoğu kez rengin içinde saklı ve renkle bütünleştiği (Alp ,2010) resimler yapmıştır.

Kendisi hakkında yapılan değerlendirmelerde Ressam Eşref Üren'in; Hüseyin Yüce'yi yetişmesi ve resimleri üretme biçimi açısından Türk naiflerinin en başında gelenlerinden bir tanesi olduğunu belirttiği ve ağaçlarının diğer naiflerimizde görülmeyen bir form anlayışı taşıdığını, onun ağaçları üzerlerinde gezinilebileceğinden söz ettiği, onun ağaçlarındaki olgun ve dolgun bir ifadenin gümrükçü Henri Roussau'nun resimlerinde görülen yapıya benzeterek, onu hiç görmeden taklit etmiş gibi bir özelliğe sahip olduğuna; bunu naiflerin en büyük özelliği olarak gördüğüne, Andre Bouchand, Sarafine ve diğer Avrupalı naiflerle olan akrabalığına dikkat çektiği öğrenilmiştir.

Hüseyin Yüce ileri yaşına rağmen resim yapmaya devam etmiştir. Ankara'da köklü sanat galerilerinden Doku Sanat Galerisinde Mehmet Kıyat'ın düzenlediği yıllarca düzenli olarak nisan ve mayıs aylarında kişisel sergileri açılan Yüce'nin resimleri Ankaralı bürokratların, sanatseverlerin, devlet kuruluşlarından; Kültür Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığı köşkünde ve Genelkurmay Başkanlığında başköşede yerini almıştır. Resimleriyle yurtiçinde ve yurtdışında sergiler açmış ve yarışmalara katılarak ödüller de kazanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı'nın her yıl düzenlediği Devlet Resim ve Heykel Sergilerinden aldığı ödül oldukça önemli sayılır. Hüseyin Yüce dünya naifleri arasında yer almıştır. Yurtiçi ve yurtdışında çok sayıda karma sergiye katılmıştır. Kültür Bakanlığı Ankara Resim ve Heykel Müzesinde eserleri vardır. Resmî ve özel birçok koleksiyonlarda eserleri bulunmaktadır.

Resim 7: *Hüseyin Yüce, İlkbahar, 1996, T.ü.y.b, 30 X 30 cm*

Kaynak: (Nafi Güral Koleksiyonları Müzesi, Özel Hüseyin Yüce Koleksiyonu, Kütahya).

Yaşadığı Kütahya da özellikle Tugay Askeri Garnizon Komutanlığı Müzesi Koleksiyonunda büyük boyda çok sayıda eserini görmek mümkündür. Kütahya'da Kütahya Porselen Kurucu Başkanı Sayın Nafi Güral'ın çok sayıda resmini satın alarak sanat ve sanatçıya hayattayken gerekli desteği verdiğini görüyoruz. Kütahya NG Koleksiyonları & Porselen Müzesi'nde hatırı sayılır sayıda sergilediği özel Hüseyin Yüce resim koleksiyonu sanatseverlerin ve araştırmacıların ilk ziyaret etmesi gereken müzelerdendir. Koleksiyondaki Hüseyin Yüce resimleri sanatçının en verimli çağında büyük bir titizlikle yapılmış olan naif resimlerdir. Yüce'nin en karakteristik manzaraları, ağaç resimleri, ilkbahar ve sonbahar resimleri onun ustalık dönemine aittir.

Fotoğraf 2: *Hüseyin Yüce Resimleri, NG Koleksiyonları 24.11.2018*

Kaynak: (Nafi Güral Koleksiyonları Müzesi, Özel Hüseyin Yüce Salonu, Kütahya).

Araştırmanın sonucunda ; Hüseyin Yüce ve sanatı için herhangi bir eğitim almadan, tamamen içten gelen dürtüleriyle hareket ederek, sadece sevdiği ve yapmak istediği için resim yapan ve bu nedenle saf yürek olarak nitelendirilen sanatçılar gurubunun, Türkiye'deki en önemli temsilcileri arasında yer aldığını söyleyebiliriz. Bu bağlamda Hüseyin Yüce ilk Türk naif ressam olma

özelliğini taşımaktadır. Hüseyin Yüce'nin sanat eserlerine baktığımızda naif sanat izlerini, yalınlığını ve renk cümbüşünü görürüz. Türk resminde manzara konusu üzerinde yarattığı naif yaklaşımı birçok ressamı ilham kaynağı olmuş ve naif resim yönünde cesaretlendirmiştir. Naif ressam olarak yurtdışında Türkiye'yi temsil etmiş ve adından sıkça bahsettirerek naif resim kavramını ülkemize kazandırdığı gibi, yumuşak fırça izleri ile ağaçların formlarını değiştirerek ve çocuksu bir hayal gücü ile rengarenk ve pastel tonlarda resimleriyle Türk Manzara resmine katkıları büyük olmuştur.

Hüseyin Yüce çevresinde alçak gönüllü ve iyiliksever bir kişi olarak tanınmaktadır. Resimleri ise Türk naif ressamları arasında kendine özgü biçim, renk ve duyarlılık taşımaktadır. Yurt içinde ve dışında kişisel ve karma olarak sergilere katılması, ödüller alması ona evrensel bir değer kazandırmıştır.

Sanatçının eserlerini görenler ile onu yakından tanıyanların yorumlarından da anlaşılacağı gibi Hüseyin Yüce yalnızca naif resimleri ile önemli bir ressam olmanın ötesinde; hoşgörülü, mütevazı ve hayırsever kişiliği ile çok sevilmiş, kabul görmüş, Kütahya'nın değerlerinden bir tanesi olmuştur.

Sonuç olarak, Hüseyin Yüce'nin resimleri incelendiğinde; şehir yaşamının kargaşasından uzak, saf tabiatın içinde köyünü terk etmeden hiçbir dış etki ve ekolün etkisinde kalmadan kendi içten duygu ve hisleriyle şiirsel çocuksu saf renkleriyle yarattığı yeni biçim ve renkleriyle naif resme yeni bir soluk ve tanım getirdiği söylenebilir. Naif ressam olarak akademik bir eğitim almadan ve hiçbir etki altında kalmadan özgün eserler üretmiştir.

Sanatçı yaşarken binlerce resim üreterek yurt içinde çoğunluğu Ankara, İstanbul gibi büyük şehirler olmak üzere 30 kişisel sergi açmıştır. Yurt dışında ise Fransa, İngiltere, Çekoslovakya, Romanya, Macaristan, Fillandiya, Hindistan gibi ülkelerde sergiler açmıştır. Sanatçı yalnızca ülkemizde değil yurtdışında da resimleriyle değerli koleksiyonerlerde eserleri bulunmaktadır.

Kütahya'da başlayan sanat yaşamıyla yaşadığı memleketi Kütahya'yı hiç terk etmeyen naif çoban ressam Hüseyin Yüce ülkemizde adını literatüre yazdıran en üretken ressamlarımızdan bir tanesidir. Doğduğu köyün tabiat güzelliklerini çocuksu ve masalsi mistik bir ifadeyle renkçi bir üslupla harmanlayarak resimde yakaladığı özgün dili hiç bozmadan devam ettirmiş olma özelliğiyle de tutarlı bir sanatçıdır.

Kaynakça

- Alp, Ö. K. (2009). Naif resimde sembolik kurguyu oluşturan özellikler. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 23, 15-27.
- Ersoy, A. (1998). *Günümüz Türk resim sanatı (1950'den 2000'e)*. İstanbul: Bilim Sanat Galerisi.
- Eser Görselleri, (*Nafi Güral Koleksiyonları Müzesi, Özel Hüseyin Yüce Salonu*, Kütahya).
- Giray, K. (2009). *Ziraat Bankası koleksiyonu* (3.Cilt). Ankara: T.C Ziraat Bankası Kültür Koleksiyonu, Promat Basım Yayın.
- Gürdal, M. (2013). *Hüseyin Yüce belgeseli / hayatı ve eserleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Hanay, A. (2009). *1930 sonrası Türk resminde köylü teması*. Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- <https://www.dunyabulteni.net/kultur-sanat/kutahyadan-naif-ressam-huseyin-yuce-gecti-h322482.html> Kültür Sanat, Erişim Tarihi:15.01.2019.

- Kahramankaptan, Ş. (2001). *Resmi geçit ressamıyla söyleşiler, 'Köyünü terk etmeyen gerçek bir saf yürek Hüseyin Yüce'*. T. C. Kültür Bakanlığı Yayın No:2676, Ankara: Sistem Ofset.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Kayalıoğlu, S. (2017). Türk naif resim sanatı üzerine bir değerlendirme. *İdil* 6(30), 619-645.
- Özsezgin, K. (1973). *Sanat dergisi*. Ankara: Milliyet Gazetesi.
- Özsezgin, K. ve Aslıer, M., (1989). *Başlangıçtan bugüne çağdaş Türk resim sanat tarihi*. İstanbul: Tıglat Yayınları.
- Sözen, M., & Tanyeli, U. (2014). *Sanat kavram ve terimleri sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Turani, A. (2015). *Sanat terimleri sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID, Erişim Tarihi: 10.01.2019.
- Yıldırım, A., & Şimsek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yıldız, B. (Ressam-Kütahya Kültür ve Sanat Derneği (KÜSAD) Başkanı), *Hüseyin Yüce ile elli yıl*. <https://www.dunyabulteni.net/kultur-sanat/kutahyadan-naif-ressam-huseyin-yuce-gecti-h32-2482.html>, Erişim Tarihi:10.01.2019.